

overdruk uit

CATHOLICA

informatiebron voor het katholieke leven

2 delen

hoofdredacteur A. M. Heidt

175 medewerkers

1500 trefwoorden

2800 kolommen

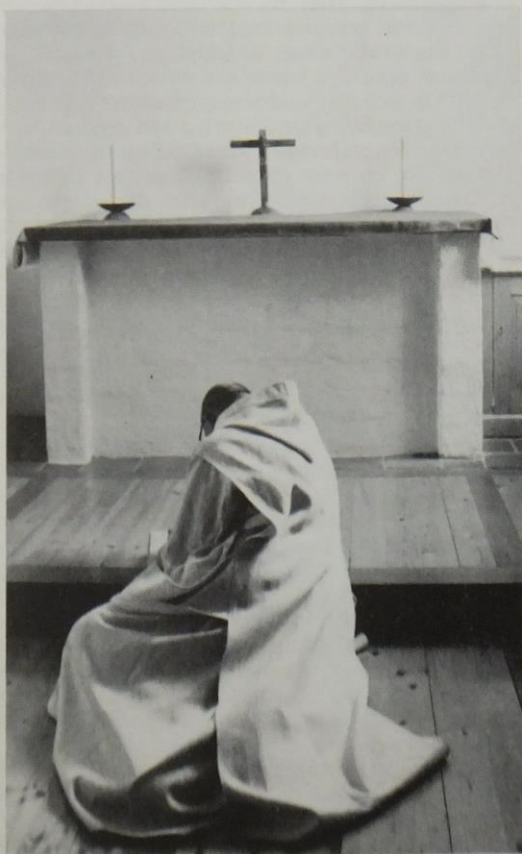
circa 500 foto's

uitgave van: Stichting Catholica, Heuvellaan 6, Hilversum Telefoon 02150-16476

Soignies behoren tot de Waalse provincie. Zij verzorgen 'Spiritualité carmélitaine' en 'Foie vivante' en enige retraitehuizen voor priesters.

Op aanvraag van de Aartshertogen Albert en Isabella sticht Anna van Jesus in 1607 in het eerste klooster van Ongeschoeide Karmelietessen, de zgn. koninklijke karmel van Brussel. Daarop volgen Leuven (1607), Bergen (1608), Antwerpen door de Z. Anna van de H. Bartholomeus, bevrijdster van Antwerpen (1612), Doornik (1614), Mechelen (1617), Gent (1622), Ieper (1623), Douai, Rijssel, Brugge, Aalst, Kortrijk en Dendermonde (1625). Thans telt de Vlaamse provincie 14 kloosters: Brugge, Blankenberge, Sint-Michiels bij Brugge, Vlamertinge bij Ieper, Kortrijk, Gent, Oudenaarde, Aalst, Lokeren, Sint-Niklaas Waes, Antwerpen, Herentals, Mechelen en Leopoldsburg. De Waalse provincie telt er 22: Ath, Boussu-les-Mons, Brugelette, Brussel, Bütgenbach, Ciney, Corriou-le-Assesse, Floreffe, Jambes, Kain bij Doornik, Lens St.-Rémy, Luik, Leuven, Marche-en-Famenne, Matagne-la-Petite, Méhagne-Chênée, Bergen, Mont-sur-Marchienne, Ohain, Rochefort, Soignies en Virton. Beide provincies hebben karmels gesticht in de missie (China en Japan). De Vlaamse provincie heeft in 1956 een karmel gesticht te Stockholm, vanuit Gent.

Tot de derde reguliere orde behoren de MARICOLEN, veruit de grootste groep reguliere derde-ordeelingen van de Ongeschoeide Karmel, gesticht door P. Herman o.c.d. in samenwerking met Anna Puttemans te Termonde. Doel: onderwijs en bij uitzondering ook bejaardenzorg. Het klooster te Brugge werd reeds gesticht in 1667. Sinds 1672 zijn de Maricolen geaggregeerd aan de orde der Ongeschoeide Karmelieten. Ze tellen in België ruim 20 huizen en 470 leden. Tussen

de verschillende groepen van huizen bestaat er enig verschil. Verder bestaat er de CARMEL DE SAINT JOSEPH, in 1872 gesticht door Léontine Jarre. Doel: naast de fundamentele beleving van de spiritualiteit van de orde, de intellectuele vorming van meisjes en de christelijke opvoeding van kinderen. Zij hebben in België 3 huizen en 10 huizen in de missie en 350 leden. Er is ook nog de CARMEL ZELATEUR DU SACRE COEUR in 1828 gesticht voor verspreiding van goede lectuur en huisbezoek, en de ZUSTERS VAN DE H. THERESIA van Tienen, in 1925 gesticht voor hulp aan kinderreike gezinnen. De KRING MARIA-MIDDELARES in Antwerpen met 30 leden ontwikkelt zich tot een seculier instituut.

Er is een bloeiende seculiere derde orde, waarvan het directorium gevestigd is in de karmel van Gent.

J. PETERS

KARTUIZERS

I. GESCHIEDENIS EN HUIDIGE SITUATIE. De orde der K. (Lat.: Ordo Cartusienis; afk. O. Cart.) is voortgekomen uit de eerste kluizenarij, die de H. *Bruno in 1084 stichtte, toen hij zich met 6 gezellen terugtrok in een beboste bergsprong, Chartreuse genaamd, bij Grenoble. In 1090 werd hij naar Rome geroepen als raadsman van Urbanus II. Later vestigde

De Kartuziers hebben een eigen liturgie. De Misliturgie is zeer eenvoudig en sluit aan bij de ritus van Lyon.

Links: vóór de Mis bidt de priester geprosterneerd een Onze Vader en een Weesgegroet. Na de Mis brengt de priester in dezelfde houding ook enkele minuten van dankzegging door, om deze daarna voort te zetten in de eenzaamheid van de cel.

Rechts: tijdens epistel en tussenzangen zit de priester op een zetel met op zijn schoot een mappula. Een dergelijke doek wordt ook gebruikt door de bisschop bij de toediening van de wijdingen.

hij zich in Calabrië, waar hij met enige volgelingen een kluisenarij begon in een uitgestrekt bos. Hieruit groeide de kartuize van Serra San Bruno. Waarschijnlijk in 1140 kwam het eerste generaal kapittel bijeen.

Gezien de gestrengheid van de regel duurde het betrekkelijk lang vóór de orde zich uitbreidde. In de 14e eeuw kwam zij tot hoge bloei. Er werden toen 107 kloosters gesticht, waardoor het totaal op ca 175 kwam. Kartuzen verzeen er in Frankrijk, Italië, Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Zweden, Engeland en de Nederlanden. In 1521 werd het hoogtepunt bereikt: de orde telde toen 206 kloosters, verdeeld over 17 provincies. Dit aantal zou spoedig afnemen, als gevolg van de godsdiensttwisten. De Hervorming maakte een einde aan de meeste kloosters in Zweden, Duitsland, Engeland en Noord-Nederland; bovendien stierven ca 50 K. de marteldood, o.a. 18 te Londen. In Bohemen stierven er velen tijdens de onlusten van de hussieten.

Ook in de 17e en 18e eeuw daalde het aantal kartuzen, zodat er in 1780 nog maar 122 over waren. Het jansenisme heeft op de orde weinig invloed gehad. Dom Le Masson (1675-1703) en Dom de Montgefont (1703-1731), generaals van de orde, zijn met gestrengheid tegen de dwaalleer opgetreden. Een 30-tal weigerde de anti-jansenistische formules te ondertekenen, week naar Nederland uit, en stichtte een soort gematigde kartuize, die reeds na enige jaren verliep. Keizer Joseph II hief in 1783 een 40-tal kloosters op. De Franse revolutie bracht de orde nog grotere verliezen toe. Bijna alle kloosters werden opgeheven, ook het Moederhuis, La Grande Chartreuse (1792). Part-Dieu in Zwitserland en 6 andere huizen, o.a. in Portugal, Dantzig en Polen bleven voortbestaan. Vanuit Part-Dieu betrok men weer de Grande Chartreuse, vanwaar de orde zich opnieuw ontplooipte. Dank zij de Voorzienigheid vonden de monniken in deze moeilijke tijd de benodigde gelden in de exploitatie van de likeur, de bekende chartreuse, die na 1863 bereid werd in een stokerij te Fourvoirie, op enige afstand van de Grande Chartreuse; momenteel te Voiron, in dezelfde streek. In 1903 moest men het moederhuis opnieuw verlaten; doch in 1940 keerden de kloosterlingen terug.

Al jaren blijft het gezamenlijke ledental op ca 700, thans gevestigd in 24 kloosters, met inbegrip van de 5 huizen van Kartuzierzusters: 7 in Frankrijk: La Grande Chartreuse bij Grenoble, de oude chartreuse van Portes, Montrieux in de buurt van Ste Baume, Séguinac (Ain), Mougères, Beauregard, niet ver van de Grande Chartreuse, Nonenque; 6 in Italië: Serra San Bruno, Lucca, Calci, bij Pisa, Vedana in de Predolomieten, twee huizen voor zusters bij Turijn; 6 in Spanje: Porta Caeli (Valencia), Montalegre (Barcelona), Miraflores, mausoleum van het koningshuis (Burgos), Xeres (Cadix), Aula Dei (Zaragoza), Benifasar voor de monialen; in Zwitserland: La Val-sainte; in Duitsland: Mariëna, ten noorden van de Bodensee; in Joego-Slavië: Plererje; in Engeland: Parkminster (Sussex); in Portugal: Scala Caeli (Evora); benevens de Amerikaanse stichting in Vermont, de Procura Generale te Rome en het broederverblijf bij de likeurstokerij, Voiron (Fr.).

Ondanks het feit dat het eremitisme vrij streng is doorgevoerd, zijn toch vele K. op de voorgrond getreden. De orde telt verschillende heiligen, waaronder de H.H. Bruno, Anselmus, Hugo van Lincoln, Artoaldus en Stephanus van Châtillon, en de Z.Z. Lanui-

nus, opvolger van de H. Bruno in Calabrië, Joannes Houghton en gezellen, tezamen 18 martelaren in Engeland onder Hendrik VIII, Ayraldus, Nicolaas Albergati en de convers, broeder Willem; verschillende kardinalen en een 70-tal bisschoppen. Ook vele bekende schrijvers kwamen uit de orde voort (zie verder onder spiritualiteit).

II. SPIRITUALITEIT. Deze kenmerkt zich door «een streven naar het mystieke, waarin echter de bezorgdheid om het praktische, het ascetische de overhand heeft» (Cayré). Zoals alle religieuze orden, hebben de K. tot algemeen doel God te verheerlijken door te streven naar eigen volmaaktheid, en op deze wijze bij te dragen aan de zaliging van de evenmens en de uitbreiding van God's Rijk. Als beschouwende orde is ze bovendien een der slagaders van het Mystiek Lichaam, die rechtstreeks en overvloedig het goddelijk levensbloed putten uit het hart, als aan de Bron, om het naar de ledematen te voeren. Dit tekent haar apostolisch karakter: «...zo zij niet een overvloed van goddelijke genaden uit de hemel deden neerdalen over de akker, zouden de evangelische werkers slechts schrale vrucht van hun arbeid oogsten» [Pius XI, Bulla *Umbratilis* 1924].

Naast dit algemene doel heeft de orde geen ondergeschikt neven doel; dit schenkt haar een geheel eigen plaats onder de beschouwende orden; alsmede het feit, dat zij dit doel met bijzondere middelen nastreeft; in het kort: stilte en eenzaamheid. De regel, vastgelegd in de Statuten, beoogt niets anders dan de uiterlijke mens zo te ordenen, dat de innerlijke mens in de beste condities is God ijveriger te zoeken, spoediger te vinden en volmakter te bezitten. In dit ideaal zijn algemeen doel, en werkmethode van middelen geschetst. Heel het Kartuizerleven en streven zijn er door gekenmerkt. Dit Godzoeken, te allen tijde uitgedrukt door wereldvlucht, beoefent de Kartuizer door zijn trouw aan de eenzaamheid van de cel. Op zich niet voldoende, bevordert deze lichamelijke afzondering de zuivering van geest en hart, verheft beiden tot hoogten waar God's stem vernomen kan worden en waar de ziel zich vrij tot Hem kan richten. Bovendien «nergens beter dan in de eenzaamheid kan men de geneugten ondervinden van de psalmodie, de liefde voor de geestelijke lezing, de gloed van het gebed, de diepten der overweging, de vervoeringen van de beschouwing, de overvloed van tranen» [Guigo, *Consuetudines*]. Daarom zwijgt de Kartuizer, niet alleen in woorden, maar in gedachten, verlangens; onttrekt hij zich aan alles, om zich te concentreren op het enige doel: God alleen! Een zekere mate van gemeenschappelijk leven bedooft de gevaren van een te grote eenzaamheid te voorkomen en de voordelen ervan tot hun recht te laten komen. Hieruit volgt het kloosterverband, waarin de Kartuizer leeft. De gehoorzaamheid ordent heel zijn leven en doet hem zelfs in de eenzaamheid nog gemeenschappelijk handelen: zulks alleen om de monnik, onttrokken aan eigen grillen en onstandvastigheid, vrij te maken en ter beschikking te stellen van de Geest en diens goddelijke influisteringen. De dagorde (zie hieronder) vormt het kader van zijn geestelijke verheffingen. De voornaamste der bijeenkomsten geldt het koorgebed, belangrijk middel ter beoefening van de beschouwing.

Aldus los van de wereld en in de 'voorhoven des Heren' geplaatst, moet de Kartuizer nog het eigen lichaam onderwerpen door middel van de boetvaardigheid, om de genaden van verlichting deelachtig te

worden. De oude beproefde boetepraktijken: onthouding en vasten, hard bed en nachtelijk opstaan, verzaking aan werelds comfort, als uitwendige middelen tot een zo volmaakt mogelijke inwendige verlooening aan zichzelf, verdienen de voorkeur boven vormen van boetvaardigheid die gevoeliger doch kortstondiger zijn en zeer spaarzaam toegestaan; zij blijven steeds ondergeschikt aan en gericht op de beschouwing. Het voornaamste is echter de vorming van de inwendige mens; en daartoe wordt het inwendige offer gevraagd, dat toegang verleent tot de verenigende Liefde. Dit inwendige offerleven komt in de kartuize volop tot zijn recht. Een leven gewijd aan het schouwen en minnen van God blijft voor de menselijke natuur immer een offer; eist hart en geest volledig op; terwijl de bijzondere omstandigheden van inwendige beproevingen vanwege de eenzaamheid des te zwaarder wegen. Zelfs de weg der vereniging met God is vol inwendig en uitwendig lijden. De ziel wordt omhooggevoerd door het gebed. Dit geschiedt tegelijkertijd met de ascetische vorming van lichaam en geest. Liturgie, H.Mis, sacramenten vormen de leiddraad volgens welke de Kartuizer zijn zuiver beschouwend leven leidt. Deelname aan het inwendig leven van de H.Drieëenheid, in eeuwig schouwen en beminnen, brengt de Kartuizer, door middel van de oefeningen van het beschouwende leven, tot die kennis en die liefde van dit goddelijke leven, die reeds op aarde een

begin en voorsmaak zijn van de eeuwige gelukzaligheid, hoewel deze genaden van staat, om verschillende redenen zelden individuele ervaring worden. Daar het inwendige leven gevoed en onderhouden moet worden, zijn ook de lezing en de studie voorname oefeningen van het beschouwende leven, die dienen om de kennis van God te verdiepen en groter liefde tot Hem op te wekken.

Deze beperking van doel op God alleen, met de middelen die een uitsluitend afbakenend karakter dragen, geven aan de Kartuizer-orde een eigen geest, die zich kenschetst door eenvoud, nederigheid, verborgenheid. Voor het inwendige geen voorgeschreven methoden: allen zijn goed, als ze maar tot het eigen doel leiden. De sobere liturgie, afwezigheid van voorgeschreven devotiepraktijken, slechts het noodzakelijke in de cel voor gebed, studie en werk, zonder luxe of comfort, de verhouding tot de oversten, die nimmer voor het gehele leven benoemd zijn, noch onderscheidingsteken dragen, benadrukt de Kartuizer-eenvoud. Verborg en als dood voor de wereld, en zelfs tot op zekere hoogte verborgen voor de eigen medebroeders, gaat hij op in God alleen, om Wie hij alles en allen vergeet, om ze weer terug te vinden in Hem. Deze vergetelheid toont zich ook naar buiten: weinig heilig en zalig verklaarden (H.Bruno eerst 4 eeuwen na zijn dood), korte overlijdensberichten zonder lofspraak, geen namen op het graf, enz.

Een andere karakteristiek is de gestrengheid, maar gematigd door wijze ordening. De levenswijze gaat niet boven de krachten van een lichamelijk en geestelijk gezond mens uit; ze is evenwichtig en kan bogen op eeuwenlange ervaring. De Kartuizer beleeft zijn ideaal met vreugde. Verkoren uit een wereld in onrust en verwarring, en geroepen naar de verborgen hof der

Links: vóór het evangelie vraagt de diaken de zegen van de priester. Deze legt hem tevens de stoel om die over de linkerarm als manipel afhangt. Het liturgisch gewaad van de diaken is de kovel.

Rechts: na de laatste ablutie vouwt de priester het corporale en houdt de kelk horizontaal op de pateen om de laatste druppels te laten samenvloeien.

eenzaamheid, om op te gaan in het goddelijke Leven, wordt hij universeel, juist door zich alleen om God te bekommeren, in Hem en voor Hem alleen te handelen. Zó draagt hij ertoe bij, dat de wereld verlicht en verwarmd wordt, al begrijpt deze de roeping van de Liefde niet.

Noodzakelijkerwijze zijn uit een dergelijke omgeving vele geestelijke schrijvers voortgekomen. Bijv. Guigo II (†1188): 'Scala claustralium'; Ludolf van Saksen (†1377), vermaard om zijn 'Leven van Jesus Christus'; Hendrik Eger van Kalkar (†1408), wel bekend in Nederlandse spirituele kringen, bracht Geert Groote tot inkeer, en liet vele werken na; Dionysius de Kartuiser (1402-1471), monnik te Roermond, om zijn mystieke gaven bijgenaamd de 'extatische Doctor', belangrijk ascetisch schrijver (42 dln., 2 kolommen, in moderne uitg.), filosoof, theoloog, exegeet, trachtte niet zozeer nieuw te zijn, alswel nuttig, door het beste van vorige generaties op te halen; Pieter Blommeveen (†1536), prior te Keulen, waar hij het stempel van zijn hoogbegenadigde spiritualiteit op het gemeenschapsleven drukte, en geschriften verspreidde; Lanspergius (†1539), groot vereerder van het H.Hart, van de H.Maagd, bekend auteur (5 dln. in groot formaat, 2 kolommen); Surius (†1578), vroom en talentvol hagiograaf, voorloper der Bollandisten. De orde heeft immer schrijvers gekend, tot op onze dagen toe (bijv. D. François de Sales Pollien en D. August. Guillerand).

III. LITURGIE. De H.Bruno volgde voor het officie de Regel van de H.Benedictus, terwijl de Kartuiser Misliturgie aansluit bij de ritus van Lyon. De liturgische gebruiken van de orde werden voor het eerst vastgelegd door Guigo I in de *Consuetudines* van 1127. Jancelin promulgeerde in 1222 een nieuwe verzameling. Onder Rifferius werd alles ondergebracht in de 'Statuta Antiqua' en sindsdien is er niet veel meer veranderd. In 1582 werd het liturgische gedeelte van de Kartuiserwetgeving apart uitgegeven onder de naam 'Ordinarium Cartusiense' (laatste uitgave 1932). De Misliturgie is zeer eenvoudig; vele toevoegingen uit later tijden, in de Romeinse ritus, hebben de K. nooit opgenomen. Het tweede Vaticaans concilie heeft een aantal van deze toevoegingen laten vervallen en een eenvoud bereikt, gelijkend op die van de Kartuiserritus. Zelden meer dan 2 kaarsen, wierook op zon- en feestdagen, geen orgelspel, geen meestemmige zang, geen altaarbel noch canonborden enz. Onder de conventsmis is de diaken gekleed in een bijzondere kovel (*cuculla ecclesiastica*). Misgewaden worden meestal aan het altaar aangedaan. De celebrant kruist de einden van de stoel niet. Dalmatiek en tuniek zijn onbekend. In de stille Mis maakt de priester de kelk van tevoren klaar. Het korte voetgebed wordt door de priester aan de evangeliezijde gezegd, dwars staande met het gezicht naar de misdienaar, die aan de voet van het altaar aan de epistelzijde knielt. Het missaal ligt niet op een lessenaar, maar is gehuld in een omslag waarvan het lange uiteinde als een bedekking over het openliggende boek heen geslagen wordt.

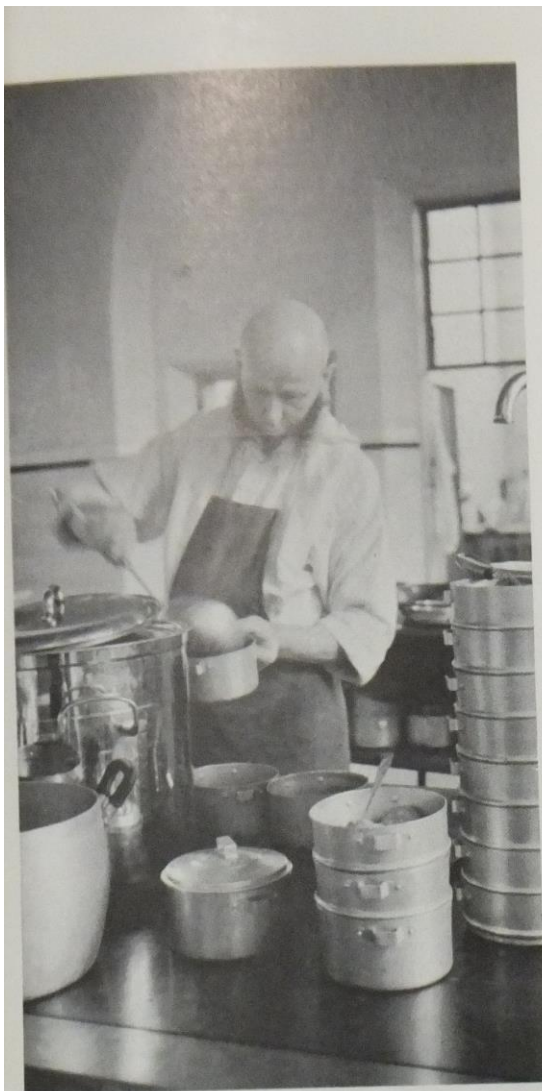
IV. DE ORDE IN DE NEDERLANDEN. In de middeleeuwen, en tot de Franse revolutie, heeft de orde in de Nederlanden betrekkelijk ruime verbreiding gekend. Vele belangrijke K. komen hier vandaan, enkelen werden prior-generaal. Het eerste klooster hier was de kartuize te Herne, bij Edingen; vanuit Valenciennes gesticht in 1314. In 1318, Genadedal, buiten Brugge; 1323, Kiel bij Antwerpen; 1328,

Zeelhem bij Diest (waar in 1507 de bekende Pieter Doorland, de vermoedelijke schrijver van Elcerlye stierf); Geeraardsbergen en Gent; 1336, Geertruidenberg; 1342 of even eerder, Monnikhuizen bij Arnhem; 1357, Luik; 1369 of even later, Roermond (waar van 1423-1471 de bekende Dionysius de Kartuiser verbleef); 1384, Chercq bij Doornik; 1392, Nieuwlicht buiten Utrecht; 1393, St. Andries-ter-Zaliger-Haven bij Amsterdam; 1434, Noordgouwe bij Zierikzee; 1455, Scheut bij Brussel; 1466, Olland bij St.-Oedenrode, dat ten slotte via Den Dungen in Vught gevestigd werd; 1469 of 1470, Delft; 1485, Kampen en 1491, Leuven. In de 16e eeuw werden de kartuizen, in het tegenwoordige Nederland gedogen, behalve Roermond, geheel verwoest. Verschillende K. verwierven hierbij de martelaarspalm. Bijv.: 12 kloosterlingen van Roermond, op 23 juli 1572, door de huurtroepen van Willem van Oranje; Dom Justus van Schoonhoven, Delft, in hetzelfde jaar door Lumey te Den Briel opgehangen. De kloosters in Zuid-Nederland werden in 1783 door keizer Joseph II opgeheven. Alleen te Zeelhem en Luik bleven de K. tot 1794; werden toen door de Fransen verjaagd.

In de 14e, 15e en 16e eeuw hebben K. uit onze gewesten een belangrijke rol in de orde gespeeld. Bijv.: Prior-generaal waren Jan van Roosendaal uit Nijmegen 1463-1472; Willem Bybau (of Bybuick) uit Tiel 1521-1535; Pieter Marnef uit Leiden 1540-1546. De zeer belangrijke kartuize van Keulen bestond voor ongeveer de helft uit Nederlanders; twee werden er prior: Pieter Blommeveen uit Leiden (†1536) en Gerard Kalkbrenner uit Hamont (†1566). Thans is er geen enkele kartuize meer in Nederland en België. Er is een stichting in voorbereiding, waarvoor reeds terrein is aangekocht bij Tubbergen door de Stichting 'Dionysius de Kartuiser'. Orgaan: O Bonitas, halfjaarlijks bulletin. Van de zijde van de orde werd een Nederlands-Vlaams convent met noviciaat in de Certosa van Calci (Pisa) gevormd; nu weer verspreid over de andere huizen van de orde.

V. AGGIORNAMENTO. De aangepaste vernieuwing van het religieuze leven, ingezet door het tweede Vaticaans concilie (*Decr. Perfectae Caritatis*) en voorgeschreven door paus Paulus VI in de Normen van 6 augustus 1967, is tot dusverre uitgevoerd, dat alle religieuzen hun verlangens en opmerkingen kenbaar hebben kunnen maken, in de consultatie, die inmiddels gehouden is. Het generaal kapittel 1967 heeft enige principiële punten vastgelegd, die in een nieuwe uitgave van de Statuten nader geformuleerd moeten worden. Verschillende commissies zijn aan het werk de tekst van de nieuwe Statuten voor te bereiden. Gezien de bekende trouw van de K. aan de tradities, zullen aanpassing en vernieuwing wel erg geleidelijk gaan, maar aan de oproep van de paus kan niet anders dan met edelmoedig enthousiasme beantwoord worden. W. PIJNENBURG

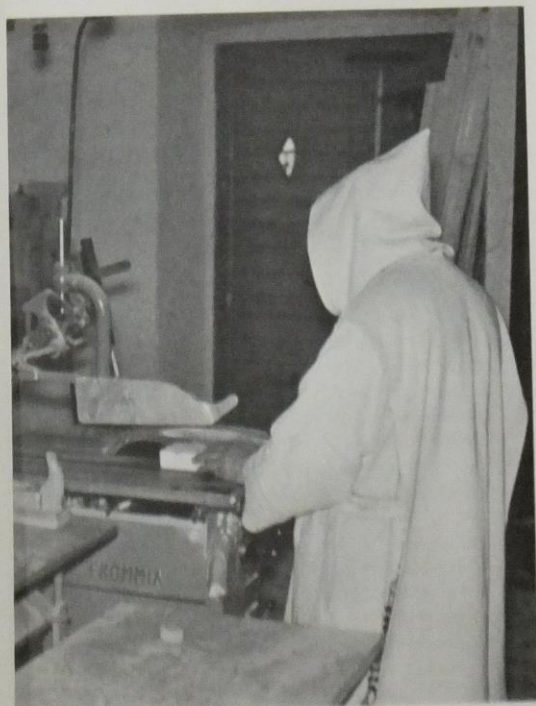
VI. KARTUIZER MONIALEN. De vrouwelijke tak van de Kartuiserorde ontstond in 1147 onder de H. Antheimus, prior van La Grande Chartreuse, toen de reeds meer dan 500 jaar oude vrouwenabdij van Prébayon tot de orde overging. De zusters van deze abdij volgden eerst een regel, die de H. Cesarius van Arles (6e eeuw) had opgesteld. Bij hun overgang naar de Kartuiserorde, paste de Z.Johannes van Spanje, prior van Montrieux, de Kartuiserregel aan naar het voorbeeld van de *Consuetudines* van dom Guigo. Haar regel is dezelfde als die der monniken, maar er is reke-

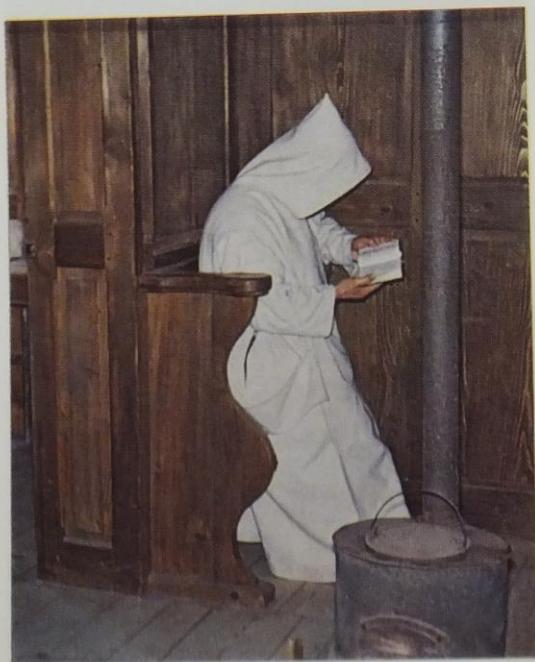
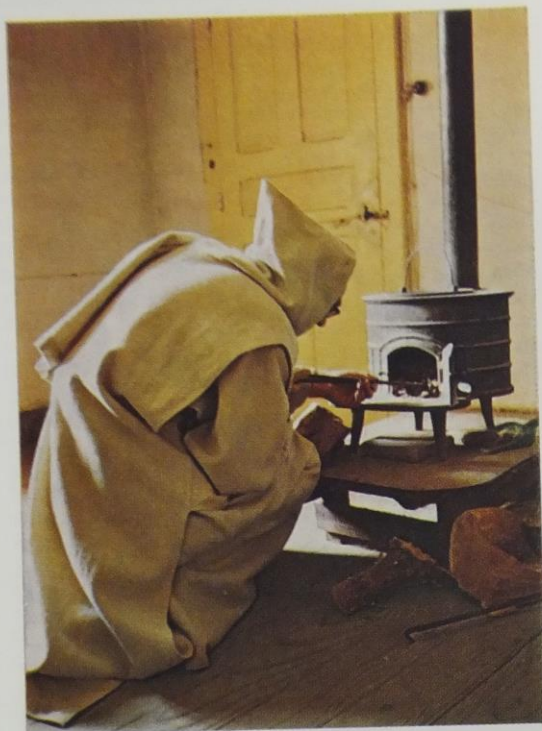

Levenswijze der Kartuziers. De H. Bruno volgde een levenswijze, geïnspireerd op bepaalde hoofdstukken van de regel van de H. Benedictus, op brieven van de H. Hiëronymus en op andere soortgelijke geschriften. Daaruit volgde een leven zoals dat van de woestijnvaders, maar aangepast aan omstandigheden van tijd en plaats. Bruno's gebruiken werden eerst te boek gesteld tegen 1127, door Guigo I, vijfde prior van La Grande Chartreuse, het moederhuis van de orde (zie kleurenfoto volgende pagina links-boven), en in 1133 door Innocentius II kerkelijk goedgekeurd. Rifferius verzamelde in 1258 de toen bestaande statuten en ordinaties van de generaal kapittels onder de naam 'Statuta Antiqua', die in 1259 werden goedgekeurd. In 1368 werd deze verzameling herzien door generaal Willem Reinault. Generaal Dupuy verzamelde en coördineerde alle bepalingen nogmaals en gaf ze in 1510 voor het eerst in druk uit. In aansluiting op het concilie van Trente werden de regels herzien en ontstond de 'Nova Collectio Statutorum' (1582). Deze moesten worden aangepast aan het nieuwe kerkelijke wetboek, en werden opnieuw uitgegeven als 'Statuta Ordinis Cartusiensis' (1926), met een bijzondere goedkeuring van Pius XI (Bulla Umbra-tilem).

De Kartuzierregel verenigt op harmonische wijze het kluisnaarsleven met het gemeenschapsleven. De koormonniken hebben ieder een eigen kluiswoninkje (cel), bestaande uit een voorvertrekje (het zgn. Ave Maria), een woonvertrek (cubiculum), een werkplaats met opslagplaats, een kleine gaanderij en een tuintje (illustratie links-onder en de kleurenfoto's links-midden en links-onder).

De monnik verblijft bijna altijd in de eenzaamheid van de cel; bidt er de kleine uren en complete van het groot officie, het Maria-officie en de 'missa sicca' (Mis zonder canon) van de H. Maagd. Ook de overweging, de lectio divina, studie en handenarbeid worden er verricht. Gemeenschappelijk in het koor zingt men de dagelijkse conventsmis, vespers, metten en lauden; op zon- en feestdagen het hele groot-officie, behalve de complete (kleurenfoto rechts); bovendien is er dan kapittel, gezamenlijke recreatie (colloquium) en gezamenlijke maaltijd. Eens in de week is er een gemeenschappelijke wandeling (spatamentum), die 3 à 4 uur duurt (foto rechts).

Het stilzwijgen is streng doorgevoerd. Wie dit verbreekt moet het in het kapittel vermelden. Vlees eten is verboden, maar wordt toegestaan in het ziekenhuis, als de dokter zulks nodig oordeelt. Men onthoudt zich van zuivel op alle vrijdagen, gedurende de gehele advent en 40-daagse vasten. 's Zomers houdt men zich aan de oude monastieke vasten: middagmaal een uur later, en 's avonds geen warm eten. Wie hiertoe in staat is, vast iedere week eenmaal op water en brood.

De dagorde is 's zomers als volgt:

- 5.45 opstaan
- 6.00 priem van het groot-officie, terts van het Maria-officie
- 6.30 angelus (tijd voor overweging)

- 7.15 conventsmis
- 8.00 terts van het groot-officie, stille Mis, sext van het Maria-officie, lectio divina
- 10.00 sext van het groot-officie, middagmaal
- 12.00 angelus, noon van beide officies, studie, handenarbeid
- 14.45 vespers van het Maria-officie
- 15.00 vespers van het groot-officie en dodenofficie een of tweemaal per week, gewijde studie
- 16.30 avondmaal
- 17.30 gewetensonderzoek en lectio divina
- 18.00 completen van beide officies, eerste nachtrust
- 22.45 metten en lauden van het Maria-officie
- 23.30 metten en lauden van het groot-officie
- 1.30-2.00 priem van het Maria-officie en missa sicca
- 2.15 tweede nachtrust

Deze dagorde, verplichtend voor novicen, kan na de grote professie ruimer worden nageleefd.

De broeders volgen een eigen dagorde op werkdagen, behalve dat zij dan aanwezig zijn voor de metten in het nachtkoor. Op zon- en feestdagen volgen zij het hele gezongen officie. Overigens is hun tijd in beslag genomen en geregeld door hun werk. Er zijn donaten, die geen geloften maar een belofte van trouw afleggen en hun recht van eigendom behouden. Hun donatie kan tijdelijk of blijvend zijn. Na 5 jaar donatie kunnen de broeders convers worden en na het noviciaat hun geloften afleggen.

ning gehouden met het vrouwelijk temperament, vooral op het punt van de eenzaamheid. De monialen hebben ieder hun eigen cel, waar zij de gehele dag bidden en werken buiten de gezamenlijke oefeningen, maar niet de kluiswoning der monniken die meer afgescheiden is. Zij nemen haar maaltijden in de refter en hebben ongeveer 3 recreaties per week. De geestelijke leiding berust bij een monnik (vicarius) en zijn assistent (coadjutor), beiden Kartuizers. De roeping in de eenzaamheid zal altijd wel voor weinigen zijn weggelegd. Zij vereist een groot geestelijk evenwicht, een open karakter en vooral geen neiging tot pessimisme en ego-centriciteit. Een middelmatige gezondheid is voldoende.

Thans hebben de zusters kloosters te Beauregard (Isère) en Nonenque (Aveyron) in Frankrijk en 2 kloosters nabij Turijn; in september 1967 zijn 14 jonge monialen naar Spanje vertrokken voor de stichting van een nieuw klooster te Puebla de Benifasar (Castellon de la Plana).

Uit de Kartuiser monialen zijn o.a. voortgekomen: de H. Rossolina van Villeneuve (†1329), wier stoffelijk overschot 5 eeuwen later nog ongeschonden was, en de Z. Beatrijs van Ornacieux (†1306).

In de Nederlanden hebben de zusters alleen te St.-Andries bij Brugge een klooster gehad, nl. St.-Anna ter Woestyne, in 1348 gesticht. In 1580 werd het klooster verwoest, waarna de zusters zich terugtrokken in het centrum van Brugge, waar het nieuwe klooster gevestigd bleef tot haar opheffing door keizer Joseph II in 1783.

Van de abdij van Prébayon en haar oorspronkelijke regel hebben de zusters nog de maagden- en diaconessenwijding overgehouden, die door koorzusters ontvangen worden. Vereisten zijn: maagdelijkheid, 25 jaar oud en 3 jaar geproft. Tegelijk met de maagdenwijding, ontvangt de moniale de oude zegening van de diaconessen, waarvan de kentekenen zijn: stoel, manipel aan de rechterarm en kruis. De gewijde moniale heeft het recht om in de conventuele Mis het epistel te zingen en bij afwezigheid van een priester tijdens de metten, bekleed met de stoel, het evangelie aan de lessenaar in het koor.

De monialen kennen, evenals de monniken, de tak der 'conversen', die meer belast zijn met het werk buiten de cel. Dit maakt het leven in de eenzaamheid van de cel mogelijk. Het is hier in het geheel geen verdeling in twee soorten Kartuizers, maar een gezamenlijk streven naar hetzelfde ideaal; het verschil bestaat slechts in de uiterlijke waarneming. Dit omvat voor de conversen meer lichamelijke beweging; wat minder eenzaamheid, maar volkomen afgescheidenheid van de buitenwereld; geen koorgebed, wat voor sommigen een zware taak is, voor enkelen is het zingen zelfs geheel onmogelijk; voorts ook minder lange nachtwaken. De mogelijkheid om converse te worden, geeft de kans, wanneer de geschiktheid voor het koor ontbreekt, toch het ideaal van de Kartuizers te kunnen beleven. EEN KARTUIZER MONIALE

KATHEDRAAL